J. Spener'i mõjul 1687 Lüneburgis täielikule jumalateadvusele, hakkas F. 1689 Leipzigis pidama *Collegia biblica*'t. F. oli a-st 1691 Halle ligidal Glaucha koguduse õpetajaks ja Halle ülikoolis idamaiste keelte ja a-st 1698 usuteaduse prof-ks; surn. 8. VI 1727 ukj. Halles. — F. rajas Halles alates a-st 1695 oma tuntud tänini püsinud asutised (vaestekool, pedagoogium jt.), millede kaudu ta teostas praktilise ristiusu ideed. F. eluajal on Halles omandanud usuteadusliku hariduse üle 6000 usuteadlase, nende hulgas ka välismaalasi, kes levitasid tema vaimusuunda ms. ka Eesti- ja Liivimaale. Hallesse õppima lähetatud paljud kasvandikud, neist võrsunud kodu- ja kooliõpetajad, kiriku ametikandjad jt. jäid enamasti hiljeminigi vaimsesse ühendusse Hallega. Eesti alale ulatunud F. õpetus on avaldunud teadliku vagaduse rõhutamises, õppetöö arendamises, kooli- ja vaimuliku kirjanduse soetamise püüdes ja hoolekandes vaeslaste eest. Need tegurid on kaudselt valmistanud pinda ka herrnhuutlasile.

O. S i l d, August Hermann Francke' mõjud meie maal (1928); Allg. D. B. jm. saadud andmed. *O. S.*

FREDERIK II, Taani ja Norra kuningas 1559—88, sünd. 1. VII 1534 Kristian III (vt. *Suppl.)* pojana, surn. 4. IV 1588. — Aktiivne osavõtt Vana-Liivimaa pärast käivast võitlusest ja vana unioonipoliitika uuesti ülesvõtmine Põhjamaade 7-aastase sõjaga iseloomustavad F-u valitsusaja esimest poolt, kuna teine pool on rahulikumaid aegu Taani ajaloos. F-l ei õnnestunud ühendada 3 Põhjamaa riiki, küll aga õnnestus liita tihedamalt riigi eri osi, tervendada siseelu kuningavõimu kõvendamise teel ja luua tugev sõjalaevastik, mis andis Taanile Läänemere valitsemisel tegeliku võimu. — Ostnud 1559 piisk. Joh. Münchhausen'ilt (vt.) Kura ja Saare-Lääne piiskopkonna, loovutas F. selle oma vennale Magnusele (vt.). Oma saamatuse ja avantürismi tõttu asetati Magnus a-st 1561 kuningliku kontrolli alla. A. 1564 ostis F. ordufoogt H. v. Lüdinghausen-Wulff'ilt Maasilinna foogtkonna. A. 1563 Taani ja Rootsi vahel vallandunud Põhjamaade 7-aastase sõja ajal vallutasid rootslased Läänemaa ja Maasilinna ühes Pöide ja Muhuga. Stettini rahulepingu järgi 1570 kohustus Rootsi andma need alad tagasi Taanile; tegelikult saadi aga tagasi ainult Maasilinna alad (1574). Rootsi teenistuses seisnud mõisameeste mässuline tegevus tõi 1575 ka Läänemaa Taanile, kuid juba 1576 langes see venelaste kätte. F. loobus 1578 Venega sõlmitud rahus Läänemaast, saades tsaarilt tunnustuse Taani valdusõigusele Saaremaa kohta. A. 1573 liideti Saaremaa samanimelise asehalduskonnana otseselt Taani riigiga. S. a. alustas asehaldur Klaus v. Ungern F-u käsul Magnuse poolt võõrandatud maade (mida oli üle 330 adramaa) tagastamist. Kui Ungern oli tagastanud ca 158 adramaad, siis lõpetati reduktsioon, sest aadlikud muutusid mässulisiks, ja oli karta, et nad pöörduvad abipalvega mõne võõra võimu poole. F-u valitsemisajal pandi alus, eriti asehaldur K. v. Ungern'i tegevusega, Saaremaa taaniaegsele haldus- ja kohtukorrale.

C. F. B r i c k a, Dansk biogr. lexikon V (1891); W. M o l l e r u p, Beziehungen (1884); maakondi kirjeldav koguteos „Eesti" VI: Saaremaa (E. B l u m f e l d t, Ajalugu). *E. B.*

FREUDENTHAL, Axel Olof, soome-rootsi keele- ja muinasteadlane ning rahvustegelane, sünd. 12. XII 1836 ukj. Soomes Siuntios, sai 1866 Helsingi ülikoolis skandinaavia filoloogia dots-ks, toimis 1878—1904 seals. rootsi keele ja kirjanduse prof-na; surn. 2. VI 1911 ukj. Helsingis. — F-i huvid kandusid ka Eesti poole lahte rannarootslaste juurde. Eesti-rootsi kohta käivad tähtis murdeuurimus „Upplysningar om Rågö- och Wichterpalmålet i Estland" (Helsingi, 1875) ja (koos H. Vendell'iga) sõnaraamat „Ordbok öfver estländsk-svenska dialekterna" (Helsingi, 1886). F. on virgutanud nooremaid jõude eesti-rootsi murrete uurimisele. Peamiselt tema algatusest on lähtunud ka Soome rootslaste rahvusliikumine.

Kansallinen elämäkerrasto II (1929); A. M ö r n e, A. O. F. och den finlandssvenska nationalitetsrörelsen (1927); T. C a r p e l a n ja L. O. Th. T u d e e r, Helsingin Yliopisto I (1925). *P. A.*

FREYMANN, Walther, balti-saksa filosaaf, sünd. 11. IX 1883 vkj. Viljandis linakaupmehe pojana, lõpetas 1904 Tartu Aleksandri gümnaasiumi ja 1909 Tartu ülikooli filosoofia ja klassikalise filoloogia alal cand. phil. astmega. Üliõpilasena on ta töötanud oma erialal